

тенденції розвитку наукових досліджень наукової школи та їх значення у процесі вдосконалення підготовки фахівців корекційної освіти.

Ключові слова: спеціальна педагогіка та психологія, теорія, історія, фундаментальні дослідження, професійна підготовка дефектологів.

Гладуш В.А. Вклад академика В.И. Бондаря и его научной школы в теорию и историю специальной педагогики и психологии.

В статье рассматриваются основные научные труды академика В.И. Бондаря и представителей его научной школы с психолого-педагогических проблем трудового обучения и воспитания учащихся с интеллектуальными нарушениями. Учеными доказана необходимость ориентации в процессе обучения на эффективное использование сохраненных систем и функций, способных взять на себя компенсаторно-коррекционные нагрузки и обеспечить целенаправленное развитие психических процессов. Также показано, что эти важные теоретико-методологические позиции были реализованы в государственных образовательных стандартах. Охарактеризованы фундаментальные исследования историко-педагогического направления, посвященные становлению и развитию специального образования умственно-отсталых учеников, идей раннего развития и свободного воспитания детей с ограниченными умственными возможностями в педагогическом наследии М. Монтессори, системы подготовки дефектологических кадров для учреждений специального образования, исторического развития коррекционного обучения учащихся вспомогательных заведений, системы последипломного педагогического образования дефектологов в Украине. Обосновано и показано их значение для теории дефектологической науки и практики специальной школы. Выявлены тенденции развития научных исследований научной школы и их значение в процессе совершенствования подготовки специалистов коррекционного образования.

Ключевые слова: специальная педагогика и психология, теория, история, фундаментальные исследования, профессиональная подготовка дефектологов.

Gladush V.A. The contribution of Doctor V.I. Bondar and his concept in the theory and history of special education and psychology.

According to the article the main scientific work of Doctor V.I. Bondar and his followers in respect of psychological and educational problems of training and education of students with intellectual disabilities was researched.

Scientists have proven the necessity to orientate at the effective use of stored functions and systems during training, capable of taking compensatory and corrective load and provide a focused development on mental processes.

It is also shown that these important theoretical and methodological positions have been implemented in the state educational standards. It is characterized the fundamental research of historical and pedagogical direction, dedicated to the establishment and development of special education of mentally retarded students of early development of ideas and the free education of children with intellectual disabilities in the pedagogical legacy of M. Montessori, the systems of training of staff for mental retardation institutions of special education, the historical development of correctional education students supporting institutions of Postgraduate Education pathologists in Ukraine.

It was considered in the article its importance for the theory and practice of pathology science for special school. It is shown the tendencies of development of scientific research schools and their importance in the process of improving the training of correctional education.

Key words: special education and psychology, theory, history, basic research, training, professional training of pathologists.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2013 р.

Статтю прийнято до друку 25.10.2013 р

УДК 37.015.31(092)

ТВОРЧЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ МАРІЇ МОНТЕССОРІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Гноєвська О.Ю.

Метод Монтессорі – це філософська система, заснована на наступному фундаментальному принципі: дитина успішно навчається в такому соціальному середовищі, яке здатне підтримати її розвиток.

Марія Монтессорі є яскравим представником ідей самонавчання і саморозвитку, що розробила свою систему, спираючись на власні наукові дослідження, об'єктом яких була поведінка дітей молодшого віку. Перша жінка – лікар, яка отримала на початку століття диплом Римського Університету. Монтессорі працювала як сімейний лікар з розумово відсталими дітьми. Потім її запросили створити денний притулок для дітей з бідних сімей в римських нетрях Сан-Лоренцо. Вона назвала цей заклад "Будинок дитини" і розробила програму навчання, ґрунтуючись на переконанні, що діти раннього віку краще вчать в середовищі, що нагадує домашнє, але із застосуванням різного виду допомоги, яка сприяє їх розвитку. На її погляд дає можливість здійснювати самостійно практичні дії, які сприяють зростанню зацікавленості у навчанні та вихованні.

З ідеями Монтессорі світ почав знайомитися вже в 1912 році. Школи Монтессорі з'явилися в різних країнах. Але найбільший інтерес цей метод викликав у США, де починаючи з середини 50-х років, він пережив

друге народження і користується величезною популярністю до теперішнього часу. Почавши працювати асистентом лікаря в університетській клініці, Марія Монтессорі зацікавилася методами лікування та реабілітації дітей з обмеженими розумовими здібностями. Вона одна із перших вчених, хто дійшов висновку, що проблеми розумово відсталих дітей – це проблема не стільки медична, скільки педагогічна. Усвідомивши це, Марія Монтессорі почала працювати з розумово відсталими дітьми [2,3].

Відкрилася в 1902 році в Римі «Ортофренічна школа для відсталих дітей» куди запросили її на посаду директора, і тут вона вперше створила для дітей з обмеженими здібностями спеціальне розвиваюче середовище. А в 1907 році вона відкрила в Римі "Будинок дитини" для здорових дітей. Саме там був розроблений метод, який сьогодні носить ім'я Марії Монтессорі. У 1909 році педагог організувала перший міжнародний курс, який відвідали близько 100 вчителів, і видала свою першу книгу – «Будинок дитини. Метод наукової педагогіки, застосований у вихованні маленьких дітей в Будинку дитини». Ця робота відразу була перекладена багатьма мовами. З 1910 року і до кінця свого життя Марія Монтессорі постійно організовувала навчальні курси для педагогів різних країн. В Італії, Англії, Німеччині, Голландії, Швейцарії стали виникати "Монтессорі-товариства", а в 1929 році була заснована Міжнародна асоціація Монтессорі, і з того часу діяльність із впровадження цієї методики координується на міжнародному рівні [3,4].

У Росії перший дитячий садок за системою Марії Монтессорі почав працювати в 1913 році. Однак в 1926 році Наркомпрос заборонив використовувати в СРСР цю методику і ім'я її було забуте. Нова історія Монтессорі-педагогіки в Росії почалася лише в 1991 році, після освітнього фестивалю в Криму – першої міжнародної зустрічі російських і європейських педагогів, організованої без участі державних чиновників. Голландці привезли на цей фестиваль дві валізи з навчальними матеріалами, які врешті-решт залишилися у педагога Олени Хілтунен. Вона і стала керівником першого в Москві дитячого садка, котрий відродив педагогіку Марії Монтессорі. У жовтні 1991 року в Москві відкрилася експериментальна Монтессорі-школа для маленьких дітей. "Вона вмістилася в одній крихітній кімнатці, – розповідає Олена Хілтунен, автор" Програми виховання і навчання в російському дитячому садку і початковій школі за методикою Монтессорі ". – Щоранку до нас приходили 18 дітей, батьки яких повірили нам. Навчальний день був коротким – з 10 до 12 години ранку. Дидактичного матеріалу не вистачало: не було грошей, щоб замовити його з-за кордону, і нам доводилося писати посібники самим ...»[4].

Поступово відкривалися нові дитячі садки, де використовувався метод видатної італійки. Сьогодні тільки в Москві налічується близько 20 таких дитячих садків і експериментальних груп у масових садках. У Московському відділі освіти спочатку не хотіли давати дозвіл на відкриття, але коли їм принесли близько 300 заяв від батьків, які письмово підтвердили, що хочуть, щоб їхні діти навчалися за цією методикою, дозвіл було видано", – каже Лариса Климанова, голова Асоціації Монтессорі-педагогів Росії, створеної в 1997 році, яка об'єднує сьогодні вже більше 5.000 педагогів-ентузіастів. Всього ж, за даними Асоціації, ідеї Марії Монтессорі в Росії втілюють у життя близько 530 навчальних закладів та окремих груп, що діють на Уралі і Далекому Сході, в Ставропольському краї, Ростові-на-Дону, Туапсе і інших регіонах країни. Заслуги Марії Монтессорі визнані у всьому світі. Її портрет прикрашає одну з італійських купюр. У деяких країнах світу система Монтессорі знаходила державну підтримку. Ось чому сьогодні у Великобританії Монтессорі школи становлять близько 20 % всіх шкіл для дітей 4-12 років, у Голландії – 40%, а в США національні Монтессорі-товариства об'єднують 10 тисяч шкіл і ліцеїв для дітей від 4 до 12 років[1].

З листопада 1999 року Асоціація Монтессорі-педагогів Росії проводить і власну акредитацію дитячих садків, що використовують цю методику. Нещодавно стараннями Асоціації Монтессорі-педагогів Росії в Москві відкрилася перша в Росії спеціальна група для мам з дітьми від 8 місяців до трьох років. "На сьогоднішній день є перші результати таких занять", – зазначає Лариса Климанова. Вона вважає, що цей напрямок Монтессорі-педагогіки є дуже популярним, оскільки багато мам, що знаходяться з дитиною вдома, часто не знають, як допомогти своїй дитині у розвитку. Існують і курси, на яких роботі за цією методикою навчають педагогів. Наприклад, на курсах Асоціації Монтессорі-педагогів Росії, що проводяться спільно з Академією підвищення кваліфікації, за шість тижнів можна повністю оволодіти методикою.

В Асоціації Монтессорі-педагогів Росії переконані, що за цим напрямком педагогіки в країні майбутнє. У Монтессорі-школі дитина зникає жити в атмосфері постійної творчої роботи і пошуку самостійних рішень. В Україні рішенням Головного управління КМДА вперше було відкрито державну «Школу Монтессорі від 3 до 7» у 1997 році, яку очолила Т.Михальчук, зараз школа функціонує і її відвідують діти віком від 3 до 9 років [1].

В рамках проекту «Відродження гуманістичної педагогіки Марії Монтессорі в Україні» було створено пілотну школу-лабораторію, де втілювалась українська модель Монтессорі-школи під керівництвом Б.Жебровського [6].

В 1996 році відбулась перша конференція на якій було вирішено створити Асоціацію вчителів Монтессорі України. Метою цієї асоціації є впровадження цієї методики в навчально-виховний процес дитячих навчальних закладів [6].

Освіта за Монтессорі – це процес, при якому дитина самостійно вибудовує свою особистість, задіюючи всі свої здібності. У силу цього роль педагога тут сильно відрізняється від звичного для нас: вчитель не веде дитину, а сам йде за нею. Девізом Монтессорі-педагогіки стали слова дитини, звернені до вчителя: "Допоможи мені зробити це самому". Педагог, що працює за системою Монтессорі, завжди визнає за дитиною прагнення до самостійності і ніколи не буде зав'язувати йому шнурки без його прохання і відповідати на питання, яких йому не ставили. "Чим раніше ми почнемо виховувати в дітях прагнення самим домагатися своєї мети, тим швидше створимо сильних, а, отже, самостійних і вільних людей, – говорила Марія Монтессорі. Вона довела, що різні типи навичок у дитини найкраще виховувати в певному віці, інакше можна загубити найсприятливіший момент для її формування. Тому дитячі садки і школи започатковують свою роботу за цією методикою на принципі суворої вікової періодизації. До трьох років малюк вибирає своє оточення через інстинктивний розвиток почуттів – зору, слуху, нюху, дотику. У період від 3 до 6 років дитину можна назвати "будівельником самого себе: він прагне сам вибирати речі і предмет своєї діяльності, проявляти максимальну незалежність від дорослого. А в наступний період (до 9 років) він стає на позицію дослідника навколишнього світу" [4,5,6].

Згідно з методикою Монтессорі для дитини створюється спеціально підготовлене розвивальне середовище, в якому вона знаходить все необхідне для свого розвитку, отримує багаті сенсорні враження, освоює способи гри з різними предметами. Це середовище дитина сприймає і свідомо, і несвідомо, вільно виявляючи себе у різних видах діяльності. Підготовлене середовище повинно оточувати дитину протягом усього дня і максимально бути наближеним до домашнього. При цьому у дитини в будь-який момент повинен бути доступ до так званих "Монтессорі-матеріалів". Це щось середнє між навчальними посібниками та розвивальними іграми: геометричні тіла (циліндри, конуси, і т. д.), таблички, дощечки, рамки, рухливий алфавіт, а також звичайні предмети типу чайної ложки, глечика для поливу квітів, совок для збору сміття. Деякі з них мають характерний колір (наприклад рожева башта з кубиків-секцій, коричневі сходи, червоні штанги) або фактура (шорсткі таблички). Є й досить складні моделі – наприклад, глобус «континенти», на штирі якого дитина повинна в правильному порядку надіти фігурні дощечки, що повторюють контури континентів.

Всі посібники обов'язково повинні бути виготовлені з натуральних матеріалів. Характерно, що їх дизайн практично не змінювався з часу їх створення, тобто, близько ста років. Виготовляють їх у США, Голландії, Індії, Шрі-Ланці та з 1995 року в Омську.

Близько 90 % навчального часу в дитячих садах за системою Монтессорі відводиться для самостійної роботи з навчальним матеріалом. Щоранку дитина сама вибирає собі заняття, яке в цей момент йому до душі. Наприклад, сьогодні Катя хоче поливати квіти, в інший день – підмітати підлогу, на третій – розглядати книги.

Дитина також сама вирішує, чи буде вона щось робити одна або разом з іншими. З віком діяльність дітей ускладнюється. Наприклад, діти вимірюють температуру води в різних посудинах, збирають різні сузір'я за зразками. Помітивши, що дитина вперше взяла матеріал для роботи, вихователь пропонує їй схему дій з цим предметом. Діти люблять задавати запитання, знаючи, що завжди отримають відповідь, а не крик. Але запитують вони вже після того, як самі випробували ряд шляхів вирішення своєї проблеми. У звичайному дитячому садку практично не може бути ситуації, коли, наприклад, всі діти малюють, а Катя і Діма вирішили раптом погратися в іграшки. У садку за системою Монтессорі це цілком можливо, оскільки дозволено.

На сьогоднішній день існує різноманітне вирішення проблем з підготовки та перепідготовки кадрів в Україні. Професійна підготовка фахівців відбувається в системі спеціальної та вищої освіти, в інститутах післядипломної освіти, на курсах підвищення кваліфікації, семінарах, тренінгах, наукових конференціях, під час відряджень за кордон з метою обміном досвіду.

Підвищення кваліфікації сприяє вдосконаленню і росту професійної майстерності педагогів. Педагогічна діяльність – це завжди пошук нових форм, методів, засобів, технологій, незалежно від того, як називається цей процес, він нескінченний і системою освіти завжди затребуваний.

Інноваційні процеси розвиваються дуже стрімко, потреба педагогів в нових знаннях, підвищенні кваліфікації росте разом з ними. Інноваційна діяльність педагога стає одним із стратегічних напрямів в освіті, одним з аспектів роботи сучасного навчального закладу в режимі стійкого розвитку, оскільки в цій діяльності викристалізуються ті напрями, які визначають обличчя сучасної освіти як педагога майбутнього.

Впровадженню технологій М.Монтессорі в навчально-виховний процес з дітьми, які мають особливості розвитку і відвідують загальноосвітні заклади з інклюзивною формою навчання, приділяється недостатньо уваги. Задля цього ми розробили програму підвищення кваліфікації «Сенсорне виховання учнів з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного класу».

Програма розрахована на практичних психологів, соціальних педагогів, вчителів, логопедів загальноосвітніх закладів освіти, методичних центрів практичної психології і соціальної роботи управлінь освіти державних адміністрацій

Курс «Сенсорне виховання учнів з порушеннями психофізичного розвитку в умовах

інклюзивного класу – важлива ланка в підвищенні кваліфікації педагогів системи ДНЗ і педагогів початкової школи, тому що в даний час педагогічна система М. Монтесорі займає важливе місце в світовій освіті.

У даному курсі викладені матеріали, присвячені історії розвитку педагогічної системи М. Монтесорі і Монтесорі-терапії в Україні і в світі, вони знайомлять слухачів курсів з основними принципами і підходами, пропонуваними даною системою, а також методами корекції дітей з особливими потребами (ДЦП, СДУГ, аутизм) у системі Монтесорі.

Дана дисципліна має широкі міжпредметні зв'язки з віковою анатомією і фізіологією, нейропсихологією, педагогікою, соціологією, антропологією і андрагогікою; вона також пов'язана з такими галузями психології як загальна і педагогічна психологія, дитяча психологія, психологія розвитку, соціальна та медична психологія і багатьма іншими.

Курс **«Сенсорне виховання учнів з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного класу»** є теоретичною і практичною базою для формування у слухачів теоретичних знань і практичних навичок в галузі Монтесорі-педагогіки і Монтесорі-терапії.

Важливим чинником підвищення кваліфікації педагогів і психологів системи дошкільної освіти та початкової школи є не тільки повні і систематизовані знання про основні принципи роботи за системою Монтесорі, а й практичні навички роботи з дітьми з особливими потребами в умовах педагогічної системи Монтесорі.

Мета даного навчального курсу має три складові:

– **Освітня** – дати слухачам системні сучасні знання про основні принципи і поняття педагогічної системи М. Монтесорі і Монтесорі-терапії, розкрити основні напрямки Монтесорі-педагогіки за кордоном і в Україні, сформувати практичні навички роботи Монтесорі-педагога і Монтесорі-терапевта.

– **Виховна** – прищепити слухачам переконаність у тому, що позиція педагога-спостерігача і опора на самостійну діяльність дитини, як основний постулат Монтесорі-педагогіки – це ключовий момент успішного навчання та розвитку дитини.

– **Розвивальна** – в ході вивчення курсу, на основі оволодіння слухачами діалектичних законів розвитку (описаних М. Монтесорі), сформувати у них навички діалектичного системного мислення, яке К. Ригель виділяє як вищий щабель у розвитку інтелекту сучасної людини.

Вивчення даного курсу покликане вирішити такі завдання, які можна виділити в якості таких критеріїв (компетенцій) оволодіння слухачем програми курсу «Монтесорі-терапія, як засіб корекції психосоматичних дисфункцій у дітей»:

– в процесі навчання слухачі повинні вміти використовувати отримані знання курсу «Монтесорі-терапія, як засіб корекції психосоматичних дисфункцій у дітей» в їх подальшій педагогічній та корекційній роботі;

– за час навчання повинні бути сформовані загальні навички проведення розвивальних і корекційних занять за системою М. Монтесорі, підготовки розвивального Монтесорі-середовища, проведення спостережень за дітьми і складання «Карти розвитку дитини».

По завершенні навчання слухачі повинні оволодіти знаннями:

– знати ключові методологічні проблеми Монтесорі-педагогіки і Монтесорі-терапії, вікові етапи психічного і нейропсихологічного розвитку дитини та їх облік у педагогічній практиці;

– мати практичні навички проведення психолого-педагогічного обстеження, спрямованого на вивчення нейропсихологічного розвитку дитини з урахуванням її вікових особливостей на базі основного методу М. Монтесорі;

– мати уявлення про різні напрями та підходи в зарубіжній і вітчизняній психології та педагогіці до педагогічної системи М. Монтесорі.

Дана дисципліна при вивченні передбачає такі види і форми занять: лекції, семінарські та практичні заняття. Для контролю знань слухачів автором розроблена закрыта система електронних тестів.

У програму включені тематичний план лекцій, список сучасної літератури, перелік тем для самостійної роботи слухачів, перелік питань для підсумкової атестації знань за курсом (іспит).

Блок 1 . «Науково-методичні основи проблем Монтесорі-педагогіки і Монтесорі- терапії» - 72 години

Модуль I. Основні поняття і принципи Монтесорі-педагогіки

Історія виникнення Монтесорі-педагогіки

Основні принципи Монтесорі-педагогіки

Поняття «сенситивні періоди» в теорії М. Монтесорі

Модуль II. Монтесорі-педагогіка та Монтесорі-терапія

Круглий стіл

Роль дорослого в Монтесорі-педагогіці

Вимоги до Монтессорі-середовища та Монтессорі-матеріалів
Монтессорі-терапія як подальший розвиток Монтессорі- педагогіки
Сфери застосування Монтессорі-терапії

Блок 2. «Психолого-педагогічні технології корекції психосоматичних дисфункцій у дітей засобами

Монтессорі-терапії»

Модуль III. Монтессорі-терапія в корекційній роботі з дітьми

Тренінг

Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з діагнозом ДЦП
Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з діагнозом аутизм
Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з СДУГ

Модуль IV. Практична робота Монтессорі-терапевта

Тренінг

Робота з батьками в рамках Монтессорі-терапії
Розвиток мовлення в Монтессорі-педагогіці і терапії
Вправи практичного життя
Вправи з водою

На мою думку методика навчання М.Монтессорі на сьогоднішній день є найефективнішим шляхом розв'язання проблеми навчання дітей з порушеннями розвитку в загальноосвітніх закладах з інклюзивною формою навчання. З метою перепідготовки фахівців в галузі «Корекційної освіти» була складена ця програма.

Література

1. Андрушко Л., Єфімова С. Львів-Мюнхен. Навчання дітей методами Марії Монтессорі // Психолог. – 2004. - №17. – С.30. 2. Бондар В.І., Ільченко А.М. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М.Монтессорі: Навчальний посібник. – Полтава: РВВ ПДАА, 2009. – 252с. 3. Бондар В.І. Інтеграція дітей з обмеженими психофізичними можливостями в загальноосвітні заклади: за і проти// Дефектологія. – 2003. –№3. – С.2-5. 4. Ільченко А.М. Розуміння виховного процесу за М.Монтессорі для створення нових педагогічних технологій у спеціальній школі / А.М.Ільченко // Актуальні проблеми спеціальної психології та педагогіки. Збірник наукових праць. – Херсон, 2005. – С.70-75. 5. Montessori M. DascreativeKind. – Freiburg; Basel; Wien, 1992. -200 р. 6. Жебровський Б. Українська модель школи Марії Монтессорі // Початкова школа. – 2005. - №5.- С.42-44.

References

1. Andrushko L., Yefimova S. L`viv-Myunxen. Navchannya ditej metodamy Mariyi Montessori // Psycholog. – 2004. - №17. – 30 p. 2. Bondar V.I., Il`chenko A.M. Psychologo-pedagogichni osnovy rozvytku ditej v systemi M.Montessori: Navchal`nyj posibnyk. – Poltava: RVV PDAA, 2009. – 252 p. 3. Bondar V.I. Integraciya ditej z obmezhenymy psyhofizychnymy mozhlyvostyamy v zagal`noosvitni zaklady: za i proty// Defektologiya. – 2003. – №3. – 2-5 p. 4. Il`chenko A.M. Rozuminnya vyhovnogo procesu za M.Montessori dlya stvorennya novykh pedagogichnyh texnologij u special`nij shkoli / A.M.Il`chenko // Aktual`ni problemy special`noyi psyhologiyi ta pedagogiky. Zbirnyk naukovykh prac`. – Xerson, 2005. – 70-75 p. 5. Montessori M. Dascreative Kind. – Freiburg; Basel; Wien, 1992. - 200r. 6. Zhebrovs`kyj B. Ukrayins`ka model` shkoly Mariyi Montessori // Pochatkova shkola. – 2005. - №5.- 42-44 p.

Гноєвська О.Ю. Творче впровадження педагогічних ідей Марії Монтессорі в сучасних умовах освітньої парадигми

В статті розглядається ефективність методики Марії Монтессорі в роботі з дітьми з порушеннями розвитку, що навчаються в умовах освітньої інтеграції. Аналіз діяльності сучасних зарубіжних загальноосвітніх і спеціальних закладів за технологією Марії Монтессорі показав, що дана технологія успішно впроваджується у навчанні та забезпечує умови всебічного розвитку дітей, які розвиваються нормально, а також дітей з особливостями розвитку. На основі вивчення проблемних питань у галузі інклюзивної освіти учнів з особливостями розвитку в інтегрованих закладах освіти, сучасного досвіду освітньої інтеграції в Україні та за її межами, аналізу та узагальнення навчально-методичного забезпечення інклюзивної освіти, вивчення особливостей сенсорного розвитку учнів інклюзивних класів, організації та методичного забезпечення процесу сенсорного виховання дітей з порушеннями розвитку в інклюзивних закладах освіти розроблено навчальну програму.

Ключові слова: інтеграція, освітня інтеграція, інтегроване середовище, діти з особливостями розвитку, інклюзивне навчання.

Гноевская О.Ю. Творческое внедрение педагогических идей Марии Монтессори в современных условиях образовательной парадигмы

В статье рассматривается эффективность методики Марии Монтессори в работе с детьми с нарушениями в развитии в условиях образовательной интеграции. Анализ деятельности современных зарубежных общеобразовательных и специальных учреждений по технологии Марии Монтессори показал, что данная технология успешно внедряется в обучении и обеспечивает условия всестороннего развития детей, которые развиваются нормально, а также детей с особенностями развития. Изучения проблемных вопросов в области инклюзивного образования детей с особенностями развития в интегрированных учебных заведениях, современного опыта образовательной интеграции в Украине и за ее пределами, анализа и обобщения учебно-методического обеспечения инклюзивного образования, изучение особенностей

сенсорного розвитку учасників інклюзивних класів, організації і методического забезпечення процесу сенсорного виховання дітей з порушеннями розвитку в інклюзивних навчальних закладах розроблена навчальна програма.

Ключеві слова: інтеграція, освітня інтеграція, інтегрована середовище, діти з порушеннями розвитку, інклюзивне виховання.

Gnoyevs`ka O.Yu. The creative implementation of pedagogical ideas of Maria Montessori in the present conditions of the educational paradigm

The article discusses the effectiveness of methods of Maria Montessori's work with children with developmental disabilities in the educational integration. Analysis of modern foreign Education and Training Institutes of Technology Maria Montessori showed that this technology is being successfully implemented in training and provides the full development of children who are developing normally, as well as children with special needs. Of problematic issues in the field of inclusive education for children with disabilities in integrated schools, the modern experience of educational integration in Ukraine and abroad, analysis and synthesis of training and methodological support of inclusive education, the study of sensory characteristics of inclusive classes of students, organizations and methodological support of the process touch education of children with disabilities in inclusive education curriculum is developed.

Keywords: integration, educational integration, integrated environment for children with special needs, inclusive education.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2013 р.

Статтю прийнято до друку 10.11. 2013 р.

Рецензент: д.п.н., акад.Бондар В.І.

УДК 376

СИНДРОМОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ УСНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ДИЗАРТРИЯМИ

Голуб А.В.

Теоретико-емпіричний аналіз проблеми усного мовлення дітей з дизартріями з одного боку показує про недостатність (односторонність) досліджень даної проблеми, з другого – дозволяє розглядати усне мовлення як багаторівневий, складно організований процес. Усне мовлення у дітей з дизартріями ми передбачаємо досліджувати, перш за все, враховуючи вчення про складну організацію усного мовлення як феномен мовленнєвої діяльності взагалі, в результаті якого можна виділити наступні структурні компоненти усного мовлення: *психологічний* (М. Басов, П. Блонський, Л. Виготський, О.Лурія, М. Монтессорі, С. Рубінштейн та ін..) [2, 4, 12], *лінгвістичний* (Т. Ніколаєва, О. Лаптева, О. Селіванова, Ч. Пірс, М. Бахтін, Ю. Лотман) [13], *психолінгвістичний* (О. Леоньєв, М. Жинкін, І. Зимня, Є. Собонович та ін..) [6, 7, 9, 11], *нейропсихологічний* (О.Лурія, Є. Хомська, Т. Ахутіна, О. Винарська, Т. Глезерман, Р. Левіна, Н. Бернштейн, П. Анохін, Н. Жинкін, В.Шкловський, Т. Візель та ін.) [5, 9], *педагогічний* (О. Архіпова, Л. Лопатіна, Є. Серебрякова, Л. Позднякова, М.Шеремет, Н. Пахомова та ін..) [1, 3]. Безперечно, усне мовлення стратегічно доцільно визначати як синтез міжструктурованої взаємодії психологічного, лінгвістичного, психолінгвістичного, нейропсихологічного та педагогічного аспектів, в основу якого покладено мультидисциплінарний взаємозв'язок. Ми вважаємо стратегічно необхідним обрати тактику дослідження усного мовлення дітей з дизартріями з позиції міждисциплінарного дослідження. Даний підхід, на нашу думку, дозволить здійснити не лише глибинний аналіз механізмів дефекту та його структури, але й визначити напрями корекції порушень усного мовлення при тяжких мовленнєвих вадах, зокрема при дизартріях.

Останні десятиріччя вивчення розладів усного мовлення у дітей з дизартріями здійснюється, в основному, у руслі педагогічних позицій, де, як правило, враховується лише лінгвістичний підхід. Відчувається гострий дефіцит досліджень показників інших структурних компонентів усного мовлення дітей з дизартріями, які є не менш актуальними: психологічний, психолінгвістичний, нейропсихологічний. Зазвичай у логопедії враховується лінгвопатологічна симптоматика, і значно рідше – синдроми, що супроводжують порушений розвиток дитини, зокрема, дитини з дизартріями. Це, з одного боку – формує одностороннє уявлення про симптоматику порушень усного мовлення у дітей з дизартріями, гальмує розуміння глибини дефекту, його структури та механізмів, а з іншого – звужує напрями пошуку шляхів подолання дефекту. Оскільки проблема розвитку усного мовлення дитини з дизартріями є багатоаспектною, багаторівневою та складноорганізованою, то ми глибоко переконані у необхідності та актуальності виходу на лінгвопатологічні синдроми досліджень усного мовлення.

Сьогодні поняття *симптому* та *синдрому* у логопедії не є нововведенням, хоча ще й досі залишається недостатньо вивченим та обґрунтованим. Дані поняття в логопедії з'являються із заснуванням медичного напрямлення у даній галузі - клінічної логопедії та пов'язані, в першу чергу, із прізвищами провідних нейропсихологів Т. Ахутіної, С. Цейтлін, І.Горєлова, О. Залевської та ін..[9]. Видатний дослідник дитячого мовлення О. Корнев, який започаткував новий самостійний науковий напрям – логопатологію дитячого віку, що орієнтована на вивчення станів недорозвинення мовлення з точки зору таких наукових дисциплін як